

En osannhistoria.

Karl Svante Olsson född å Stora Tulekaröd i Röstänga socken, i berättelse kunna han härnäst icke uppgives, f. omkr. 1876, berättar: En gammal gubbe i Röstänga, kom hem en gång omkring 1890 och hade huggorner i en spannsom haningängat. Gubben: vill Ola Nylsen köpa dessa ommer? Ola Nilsson: vad skulle jag sved dessa? Gubben: Ola Nylsen skall gåva mer dem i stallgolvet i häststallet, så bliv det tur i husen med djuren = häststallet. Ola Nilsson: jag tror inte på sådant skrock, utan gå din väg med ommerne. Gubben hade tänkt sig att få en miltid mat för ossare, men får va bask, så att Gubben fick intet, utan måste gå.

Berättaren var i Colorado, Leadville, ^{22.3.1900} då han berättade detta 1900. ¹⁹³³ Upptecknat av:

J. Bengtson, Skurups

Kare
1933
Kare
1933

N° 2

3742

1848. 15/10/1848. Bergström
Vinkelstam, Bergström
Bergström, olika personer

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Bära maj i lag.

Da mansjång maj ver detta inte allenaet för ett majes
skull, utan för att blidka vädrets mächter, att man
därigenom skulle få en god sköod.

I Wittie sachen, Gunito härad, säger smedmästare
A. Gånghug, f. i Wittie 1854, vi sjönga en vers så
lydande:

Mu sätta vi maj uti ert tag,
Och komma igen om fingerdag. samt:
Så lär om vi nu maj i lag,

Maj du är välkommen,
Och lovar gud med froalner ny,
Fröjd oss gud för en så ljvlig sommar.

Elna Bergström, f. i Blanterp, ¹⁸⁴⁸ Tvornah, säger:

När jag var liten, loka jag hör vid Sjersups gård vi satt där.
Om midsommaraften, se & andra kvinnor: Skall de inte
meja hörew? Elna: skall man meja hörew? Kvinnorna:

3742

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Har inte din mor sagt dig det. Mejer du inte hören
= linet i merken, får du ingen hö. Man sätter några
grönshande hasselknäppar på merken i höra linsdet,
omkr. 1 meter höga, och seder till hören vid ned-
sättandet av mjögrönene: väx och kelif lika lång
som majen, därigenom skulle man få en riktig
linshöjd. Detta visar att läse mej i by skulle be-
främja västligheten

Alfptechnat 1933 av:

J. Bergström
Skurup

№ 8.

3742

4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Skyle-lase på liket - gick ej igen.

Fru Beona Rosengren, f. i Skurufu 1863, Vemmenhögsk. lecrättar: Då jag var ung var jag ofta med och klädde lik, numera är det omodernt, men förs skulle man över likets könsdelar lägga en skyle-lase. Drott en man, skulle man teja tyget även kvinnas sirl till skyle-lase och ur mennens skjorta till kvinnans skyle-lase, och pojkar fingo flickeos lintyg och flickor pojkar. Skyle-lasen var som ett nätt huvudkläde i storlek. Sedan man dragit lintyget på liket, skulle man sticha skyle-lasen in över könsdelarna på båda könen, unga och gamla, och jag har varit med och lagt skyle-lase på flera lik här i Skurufu socken. Allga haon av båda könen var det ej oinoza med om de fick skyle-lase eller ej, men man led i allmänhet även på dem, men för gamla var det ytterst nödvändigt, på det

att den döde icke skulle gå igen. Man klippade ett stycke av särke-geren och lade fri en mans könsdelar som skyle-lase, och ett stycke ur en mans skjorte-gere, att lägga fri en kvinnas könsdelar. Över hennes könsdelar var det likaså, men man ansåg att barn icke voro gengångere, men man lade å dessa, på grund av att det var en gammal frälsed. Om man vorder lät att lägga skyle-lase över könsdelarne som sagt, kunde man befaras, att den döde icke fick ro i sin grifte-kemmer, utan kunn hon och säkte efter skyle-lasen och tillböja husfolket besvärigheter. Att en man gick till skyle-lase en särke-gere och en kvinna av en skjorte-gere, var nog, ty annat tyg till skyle-lase dugde inte. Men fick de det behöövde man icke befaras att de gingo igen.

Alph-tecknat av J. Bergström 1933, Skarup

№ 4

3742

Skurups s. m.

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Öfvergångare.

Samme berättelse som i nr 3.

På det att den döde icke skulle gå igen skulle man kasta vattnet efter livprossessionen. Gjorde man detta skulle den döde om han gick igen icke kunna gå förbi det vattnet, utan måste först uppsamlade vattnet droppvis och kasta det till sidan.

Detta ansågs omöjligt för den döde att utföras, så att sedan vattnet utkastats ansåg man sig trygg. Doch, de kunde doch likväl gå igen, utan att vara besvärade av vattnet, om man icke fullgjorde den dödes sista önskan, men då var man ju själu villande till förtroeligheterna, men om det var möjligt uppfyllde man alltid den dödes sista önskan.

Alfptekniskt 1933 av J. Bergström, Skurups

№ 5

3742

Skurups sim

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLyte.

Samma berättelse som i nr 3.

Här i Skurup var det brukligt i äldre tider, att man gick till ett sterckhus och frågade om man fick lov att teja något av likvattnet från en flaska, vare likets tröttets. Detta tillstoddes. Nu kom man tigande och tog lite vatten i flaskan och tvätta lytet med och resten av vattnet her man togande till-
baka, lade flaskan i kistan med dess innehåll och sade: jag her dig Nils Nilsson, teg detta lyte med dig i graven och flaskan följde liket i graven. Uppptecknat av J. Bergström 1933 Skurup.
(Eldre reparation i Blånturps kyrka för några år sen hitta man i en grav en flaska som innehåll vatten. Flaskans form, som en prova, och brukligt. Den her sannolikt dit lagts i sådant syfte, men formminnesforskaren her vecknat bra sent.)

J. Bergström

Skriv endast på denna sida!

N:o 6.

Skurups s: n.

3742

Kyrkogrimmen.

Samma berättare som i no 3.

Här i Skurup är kyrkogrimmen en hund som man inmurat i väggen, då man byggde kyrkan.

Men jag kan icke giva vidare förklaring, ty jag herendast hört att kyrkogrimmen är en hund, som blivit inmurad i väggen, då kyrkan byggdes.

Om någon kom in från kyrkogården en natt eller i kyrkan i olöfligt ärendekunde kyrkogrimmen följde dem länge vägar från kyrkan, men jag hörde inte om någon fick skada av kyrkogrimmen, men de akte sig nog för att få bekantskap med denne. Alla voro mycket rädda för att gå förbi en kyrkogård om natten.

Uppptecknat av J. Bergström 1933 i Skurup

8

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

№ 7

3742

Skurups p.m.

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Gengångare.

Jöns Larsson, som boende i Rinkelgatan, Skurup
fr. 1868 i Skurup, berättar. Märten Nils Enka i
Hyllsberga, nr 2 Skurup, avled 1911 och var född om-
kring 1840 i Lerröd i Skurups socken. Han var myc-
ket tjivlet. (Tjivlet betyder: i äldre tider släppte man
sina hästar om natten in att leta på annans mark, ty-
sade man om denne: han är tjivlet och om någon
snattsnägot, sade man: han är tjivlet, så var far
för honom, det ligger i blodet = Herrstads härad¹).
Klädesplagg, brödskeivor, tjuderprålar av trä, ja alla
slag snatta hon. Mannen dö först. Svinnan hette
Johanna Persdatter (Slompan). Hon var mycket
ondsint mot mannen som var sjuklig. En gammal
småhjul hade hyrt ett rum i huset och då Slompan
var död, måste hon för sina synder gå igen. Hon
stod i litet på en liten lög. Första natten flög bränslat

3742

Skurups p. n.

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

omkring på loftet att det bräna mycket. Mångkärlet
trodde genast att det var slompan, som härja
blan bränslat. Lite torv låg i den lilla lozen och
sedan man beqvant slompan, flög torven omkring
på lozen. Att det var slompan som utfört detta
betvivla inte Nils Olsson, ett par nätter efter
kom en person gående bort till hans dörr i nattens
timma. Han hörde stegen och tänkte; vem kom-
mer här vid denna tid. Rätt som det var tog
der ett hårt slag på dörran att han trodde dörr-
an gått i kras. Nils Olsson; vem i helvete är
här, sprang ur sängen och seffa en järnsjipp,
öppna stugudörran och så: är här någon djä-
vul, skall jag slå dig på skallen. Han stanna
och lyssna, men inget ljud höddes. Då tänkte
han vid sig själv: det är slompan som gör igen.
Sedan blev hon beote. Alfftecknet 1933 av Bergström

N° 8. 3742

Skurups s. nr.

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Bengångare.

Samma berättelse som i nr 7.

En person i Hyltebeiga, Skurup, som hette
Ola Nilson, han hade ett småbruk och avled 1912.

Under livstiden var han mycket svartsjukt för
kvinnan. På senare åren fick han en svår and-
täppa och kunde inte arbeta och satte båda händer

erna på knän och stod i denna ställning och
hosta. Brännvinsflaskan stod inläst i ett skåp

för i gårdstugan. De hade en vecken son. Han
hade en skinnväst på sig, den låg han i och där

förvaras han myskeln till brännvinsflaskan.

Yngan fick myskeln före än han dör. En kväll

kom sonen hem, och då såg han att fadren stod
lifslovande i trädgården och hosta. Sonen blev

förskräckt ty fadren var begravet, men som det

var vid ginstant omtala han icke syna för modern.

3742

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Om morgonen vid de soljuset samtala han att
han sett fadren i trädgården, stod böjd, med
händerna på knäna och hosta, i sin vanliga
urodspråk. Kvinnan svarade: ja, han går
igen, det är bara ett par nätter sen jag hörde
honon i förestugan, han öppnade skåps, då sen
hörde jag och skulle väl ha brännvin. Men
jag våga mig inte ut. Men sen har jag icke
hört eller sett honom. Jag hörde, både när han
gick in genom dörren och utigen, och hörde stegen
på golvet. Om han druckit ut brännvinet kunde
icke kvinnan avgöra, men han kanske ville en-
st göra sig förvissad om, att brännvin fanns i skå-
pet.

Uppskrift av J. Bergström 1933.
Skurup

N° 9

3742

Skurups s.m.

13

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Trolldom.

Samma berättelse som i nr. 3.

De gamla i Skurup ontala, att ville man läsa
att trollo skulle man tre torsdagsnätter i rad
kl. 12 om natten, d. v. s. natten mellan onsdagen
och torsdagen, varje gång skulle man gå runda
nio gånger omkring Skurups kyrka och varje
gång läsa Galters vår bekläggelse. Sedan man
utfört denna procedur kunde man trollo
och förut säga till kommande ting och se
allt trolldomstyg, men det säger sig själv, att
sedan man så missbrukat Herrens bön, att
efter döden skulle man höra "fan" till.

Blid sidans tillfällen gav "fan" dem mot att
utföra denna syndiga handling, men jag hörde
en gång att en flicka i konfirmerationsåldern under
prästen Gorths tid skulle präheradette men prästen upptäckte
detta och hindra henne. Uppmärksamhet 1933 av: J. Bergström, Skurup

Läsa sig
trollo

Nr 10.

3742

Högstads p.m.

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Gjånens flyttedagar

Tjänstens kvinna i Högstads, hon som ställde
om att folket blev tryggat, de fick en omgång,
tidigare omnämnt. Hon var född omkr. 1818. Fyde,
hon säger: Om Gjänen går i Gjänst en månad
går han muntert.

Tisdagen, kommer han tids nog, han får det ett
förmåligt jödiskt helvete. Denna dag är kritiskt
av alla veckans dagar.

Onsdagen, ont, men icke förligt med tisdagen.

Torsdagen, tvätt - svält och törst.

Frederen, frött - lindrigt arbeta.

Lördagen, lugnt - besimningsfullt husbondefolk.

Söndagen, synt - sochont, alldrig under året någon
frihet. Varje långfredag gick "kästens" till nattvarden.

Då ledde hon tre skilling i fattigstucken, innan för kyrko-
dörren, en åt gudfader, en åt gudson, en åt den helige ande.

men den girige prästen viljelat, och den girige fader, son, och ande.

Skäts enlog på denna sida

Trolldom.

Samme berättelse som i N° 7.

1878 bodde mina föräldrar i N° 2 Hejlsberg, Skurups
söken. Vi hade tidsningsleg med en granne Ola Nilsson
(genångaren) men en bäck gick mellan våra småbruk.
Vi hade tidsningsleg. En bro låg över den breda bäcken
att man kunde köra över den. De gamla hade sett vid
dena bäck, bäckhästen, löjtemannen och en sagg som
ständigt kom geymtande med en trollgriser. Mor var
försiktig och spotta i bäcken tre gånger för att
hon gick över, ty hade troll ingen makt med henne.
Ola Nils kvinnas kom för att hämta en tidning. Hon sett
och språka att salen gick ner och där över det svårast
att gå över bäcken. Hon har nog glömt att spotta. När hon
gick över bäcken blev hon förtrollad och gick in, slängde
sig i sängen och skrek: ser ni inte hur vettret rinner.
Jag faller i vettret. De gjorde vad göras kunde, men

